

dr. Artašės Gazarian

MUZIKOS ATKŪRIMAS NAMUOSE

(paskaitų konspektai)

Turinys:

1. Baltoji ir juodoji magija
2. Garsas
3. Muzika
4. Įrašai
5. Muzikos atkūrimas iš įrašų
6. Akustinė aplinka
7. Klausant muzikos namuose

1. BALTOJI IR JUODOJI MAGIJA

Pradžioje, norėjau tik pasidalinti mintimis apie iš įrašų atkuriamą muziką namuose. Jau eigoje supratau, kad turiu rašyti ne tiek apie muziką, kiek apie triukšmą. Visokiausių rūšių ir kategorijų triukšmas, plačiąja šio žodžio prasme, kuris yra pagrindinis barjeras turiningesnės muzikos atėjimui į daugelio žmonių gyvenimą. Būtent triukšmas, kuris pasireiškia visur, pradedant nuo muzikos imitacijos koncertų salėje ir baigiant surogatu, pilamu į smegenis per ausinukus iš mobilaus telefono, neduoda pajusti ir suprasti geros muzikos reikšmės. Prieš muzikos baltąją magiją stoja triukšmo juodoji magija.

Muzika visada atvirai skelbėsi, nori būti girdima, nori kreipti į save dėmesį. Triukšmas dažnai slepiasi, jam nebūtinai būti girdimam atskirai, pakanka gadinti muziką. Niekas nemato pesticidų ir kitų chemikalų, naudojamų gražių vaisių išauginimui, tačiau jaučia prastą vaisių skonį. Lygiai taip pat, nematomas ir negirdimas atskirai triukšmas, kaip kenksmingas priedas, padaro muzikinį garsą nenatūraliu, visiškai neskaniu, nelabai tinkamu muzikos perteikimui ir net žalingu sveikatai.

Baltoji magija geriausiai pasireiškia per gyvą muzikanto emocinį poveikį jos klausantiems žmonėms. Triukšmui labiausiai sekasi kenkti, kai klausytojas neypatingai kreipia dėmesį į jį. Kai visai nesvarbu, ką norėjo išreikšti atlikėjas, kai pakanka tik garsinio fono, tuomet nieko rimtesnio neieškoma, nieko ir nepasigendama. Triukšmas viešpatauja, kada bandoma atkurti muziką namuose iš nelabai gerų įrašų, per nelabai gerą garso sistemą, nelabai geroje akustinėje aplinkoje, nelabai geroje kompanijoje. Tarsi to pakanka. Nors niekas nenorėtų turėti reikalų su nelabai geru gydytoju, ar nelabai geru virėju. Niekas nenori važiuoti nelabai gera mašina, nešioti nelabai gerus drabužius. Mes stengiamės turėti viską patį tinkamiausią, ką tik galime sau leisti. Bet muziką sutinkam klausyti prastai atliekamą, jei tik atlikėjas paskelbtas labai geru. Perkam bilietus į koncertus sporto arenose, nors akustika tenai prasta ir užteršta triukšmu iki absurdo. Toleruojame genetiškai modifikuotus įrašus skaitmeninėse formatuose, jei tik pažadėta, kad mes to visai nepastebėsime. Vartojame prisotintą trukdžiais ir iškraipymais muziką, atkuriant ją iš įrašų, jei tik paaiškinta, kad mūsų garso sistema yra „gera vertė už pinigus“. Nors jokios vertės jau nebelieka, ją praryja triukšmas.

Su juodąja triukšmo magija tiesiogiai susijęs nesupratimas dėl to, kodėl būtinai reikia eiti į gyvos muzikos koncertus, kai namuose yra televizorius, per kurį viską rodo, net geriau matosi. Tik juodąja magija galima paaiškinti nesupratimą, kodėl svarbu skirti daugiau dėmesio ir resursų garso sistemos įrengimui, kai bet kuri paprastesnė ir pigesnė labai stipriai rėkia. Tarsi pakanka girdėti muziką, ir visai nebūtina ką nors jausti.

Yra žmonių, kuriems vaikystėje nepavyko išgirsti gyvai atliekamos muzikos, tokios ir tokiomis sąlygomis, kad pamiltų ją, o prastai atliekama, kas tolygu triukšmui, tik sugadino įspūdį ir suformavo neigiamą nuostatą visam gyvenimui. Tokie žmonės į rimtesnius koncertus neina, teigdami: „mes nesame mėgėjai“, „mums nepatinka klasika“, „neturiu klausos“. Dauguma žmonių klauso „muzikos“ namuose tik foniniame režime, naudojant prastą įrašų atkūrimo techniką, prastoje akustinėje aplinkoje. Jiems atrodo, kad „viskas gerai girdisi“, tačiau vietoj muzikos jie gerai girdi muzikinį surogatą, rimtai tariant, triukšmą, kuris tik panašus į muziką. Jiems atrodo, kad tokio garso pakanka, nes: „mes nesame melomanai“, „mes nelabai išmanome“, „mums nėra kada klausyti muzikos“ ar „neturime klausos“ .

Deja, nemažai žmonių tiesiog yra triukšmo įkaitai, kaip alkoholikai, kurie niekaip nesupranta, kam mokėti pinigų už brangų vyną, jei daug pigesniame yra tiek pat promilių. Kad tai suprastum, reikia įgyti skonį geram vynui, net priprasti prie jo. Neįmanoma tapti melomanais,

vietoje muzikos klausant taip vadinama „muzaką“ (*muzak*¹), skirtą akustiniam fonui sukurti parduotuvėse, nuobodumui lifte sumažinti arba garsus tualete užmaskuoti. Tikriausiai, jiems neteko girdėti gerai atkuriamų įrašų ir pajusti visą malonumą, kurį gali suteikti kokybiškai skambanti muzika namuose. Tėvai tuo nepasirūpino. To padaryti dažnai neleidžia tik įsitikinimas, kad garso kokybė nieko nepakeis, nes: „mes

nelabai išmanome“, „jokio esminio skirtumo negali būti“ ir t.t. Vienas iš idiotiškiausių dažnai skambančių argumentų: „Mes vis vien nedaug klausomės muzikos namuose“... O kaip jus tai galėtumėte padaryti, neturint sugebančios atkurti muzikos garso sistemos? „Todėl ir neturime, kad mums jos nereikia, nes mes beveik nesiklausome muzikos namuose...“. Užburtas ratas...

Kiek mes girdime muzikos Dievo pagalba ir kiek triukšmo velniui įsipainiojus, priklauso nuo įvairių aplinkybių. Tarp kitų aspektų, tam turi įtakos ir atkuriamos iš muzikos garso kokybė. Kas yra „kokybiškas“ garsas neįmanoma apibrėžti be „nekokybiško“ garso, susijusio su iškraipymais ir trikdžiais, apibrėžimo. Audio aparatūra neišvengiamai atkuria iš įrašų ir sukuria „nuo savęs“ daugiau ar mažiau triukšmo. Jis nebūtinai akivaizdus, dažnai negirdimas atskirai nuo muzikos, bet emocinį muzikos poveikį stipriai gadina. Kaip nevalgomas obuolio muliažas gali atrodyti visai kaip obuolys, taip „sintetinis“ garsas gali skambėti visai, kaip muzika. Tačiau žmogus, kuris jį girdi, nieko apart nuobodumo nejaučia, nes tai yra tik triukšmas, apsimetęs muzika.

Pasistengsime, kuo mažiau gilintis į technines detales, knyga skirta ne aparatūros gamintojams ir pardavėjams, o vartotojams, kurie norėtų suprasti į ką verta kreipti dėmesį, norint išgirsti muziką namuose, įrenginėjant garso sistemą.

Žmonės moka pinigų, kad galėtų klausyti muzikos, bet dažnai jų sistema iš principo negali to padaryti. Vietoje muzikos skambantis „umpa-umpa“ geriausiu atveju sudaro foną rytinei mankštai arba vakarinėms išgertuvėms. Visa tai savaime nėra blogai, bet gaila geros muzikos, kuri iš tokių namų išeina ir nebegrįžta. Tuo tarpu šeimininkai kaltina mešką, kuri neva užlipo jiems ant ausies... Meška čia niekuo dėta... Tam, kad mėgautis muzika mūsų visų turima klausia daugiau nei pakankama.

Norint išgirsti muziką, teks vengti triukšmo. Tam reikia suprasti jo prigimtį, neatskiriama nuo garso ir muzikos prigimties. Pradėsime nuo garso fenomeno, kuo jis išsiskiria nuo kitų vibracijų. Toliau pasvarstysime muzikos fenomeną, kuo jis išsiskiria nuo kitų garsų. Svarstysime ir triukšmą, kuris gali atsirasti atliekant muziką, darant muzikos įrašus ir juos atkuriant namuose. Kalbėsime ir apie techniką, kiek reikia apie ją žinoti, kad neatrodytų, kad žinom viską, susipažinus tik su reklaminiais bukletais. Paskirsime dėmesį ir muzikos klausymo aplinkai, gyvenamos erdvės akustikai ir jos įgarsinimo sąlygoms. Visa tai labai svarbu, norint įsileisti baltąją muzikos magiją į namus.

